

Osallisuus- ja vetovoimalautakunnan lausunto kaupungin talouden sopeutustyön suunnitelmaan

OSVETLK 16.05.2024 § 32
507/00.01.06/2024

Kaupunginhallitus on 15.4.2024 § 138:ssä päättänyt pyytää lausuntoa lautakunnilta, Joensuun Vesi -liikelaitoksen johtokunnalta, seudulliselta joukkoliikennejaostolta sekä henkilöstö- ja työllisyysjaostolta lausunnot talouden sopeutustyön keinovalikoimasta omaa toimialaa koskevien toimenpiteiden osalta.

Lisäksi nuorisovaltuustolle sekä vanhus- ja vammaisneuvostolle annetaan mahdollisuus lausua asiasta.

Lausunnot tulee toimittaa kaupungin kirjaamoon viimeistään to 23.5.2024 klo 12:00 mennessä.

Kaupungin talous heikkenee kuluvana vuonna voimakkaasti sote-uudistukseen liittyvien väliaikaisten kuntataloutta vahvistavien vaikutusten poistuessa. Samanaikaisesti menot kasvavat. Kaupungin talous painuukin alijäämäiseksi jo vuodesta 2024 alkaen ja alijäämä uhkaa kasvaa tulevina vuosina ilman toimenpiteitä. Taloussuunnitelmakauden sopeutustarpeen suuruudeksi on arvioitu 20-25 milj. euroa.

Talouden mittava sopeutustyö käynnistyi loppuvuodesta 2023. Vuoden 2024 talousarvio sisältää nettomenojen kasvua hidastavia toimenpiteitä, mutta tavoitteeksi asetettiin, että laajempi talouden sopeutustoimenpiteiden kokonaisuus valmistuu maaliskuun loppuun mennessä. FCG Oy on avustanut kaupunkia sopeutustoimenpiteiden kokonaisuuden valmistelussa.

Esitys sisältää menoja alentavia tai tuloja lisääviä toimenpiteitä yhteensä vajaalla 19 milj. eurolla. Lisäksi esitykseen sisältyy kertaluontoisia taloutta vahvistavia toimenpiteitä.

Kaupunginvaltuuston on määrä päättää talouden tasapainon varmistavista linjauksista ja toimenpiteistä kokouksessaan 17.6.2024. Esitys etenee kaupunginvaltuuston päätettäväksi omistajaohjausjaoston (27.5.2024) ja kaupunginhallituksen (3. ja 10.6.2024) kautta.

Ehdotus keinovalikoimaksi on esitetty pykälän liitteenä. Esitys sisältää sopeutusprosessien aikana julkaistun aineiston sekä lopullisen keinovalikoiman (yhteenvedo kaikista keinoista alkaa sivulta 89).

Osallisuus- ja vetovoimalautakuntaa koskevat sopeutustoimenpiteet:

1. Asiakaspalvelupisteet: Asiakaspalvelupisteiden määrä ja aukioloajat, säästöehdotus 34 000 euroa

Joensuun kaupungilla on viisi asiakaspalvelupistettä: Carelicum, Eno, Hammaslahti, Kiihtelysvaara ja Tuupovaara. Asiakaspalvelupisteiden toiminta on muuttunut viime vuosina, ja mm. digitalisaation myötä asiakkaiden määrä on vähentynyt merkittävästi. Suunnitellut säästöt syntyvät pitäjien palvelupisteiden nykyisistä tiloista luopumisesta.

Pitäjien palvelupisteistä tehtiin asukaskysely helmi-maaliskuussa 2024 ja siihen saatiin 236 vastausta. Kyselyn mukaan käytetyimmät palvelut Joensuun pitäjien palvelupisteillä olivat:

- Liikuntapaikkojen kulkutunnisteiden hankkiminen ja salivuoroihin liittyvät asiat
- Yleisöpäättien käyttö, tulostukset ja kopiointipalvelu
- Digitukeen ja tiedonsaantiin liittyvät asiat

Henkilökohtainen neuvonta ja kohtaamiset nähtiin tärkeinä kaikissa pitäjissä.

Sopeutusesityksessä palvelupisteen palveluja ei olla lakkauttamassa, vaan niiden tuottamiselle etsitään uudenlainen toimintamalli ja yhteistyötä kirjastopalveluiden kanssa tiivistetään. Asiakaspalvelupisteiden palveluvalikoimaa selkeytetään. Digitaalisia palveluja kehitetään edelleen ja henkilöstöresurssia kohdennetaan jalkautuvaan yhteistyöhön. Työn tekeminen ei ole entiseen tapaan paikkaan sidottua, vaan sitä tehdään laajasti koko kaupungin alueella ja myös muissa kuin kaupungin omissa tiloissa, esimerkiksi yhteistyössä järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa eli siellä missä ihmiset ovat. Muutokset tapahtuisivat vuosien 2025–2030 aikana ja palveluiden järjestämisessä huomioidaan kunkin pitäjän erityispiirteet ja -tarpeet.

Uusi palvelumalli suunnitellaan palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen ja yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa. Palvelumallin kehittämisessä on huomioitava palvelujen saavutettavuus ja muun muassa Joensuun vanhus- ja vammaisneuvoston asiantuntemusta hyödynnetään palvelumallin valmistelussa. Palvelupisteiden suurin käyttäjäryhmä ovat ikäihmiset, joista kaikilla ei ole riittäviä digitaalisia taitoja itsenäiseen sähköiseen asiointiin. Uudenlainen palveluntuottamistapa tarkoittaa, että henkilökohtaista tukea asiointiin ei kaikissa pitäjissä ole nykyisessä laajuudessa saatavilla, mutta sitä annetaan ennalta sovittuina ajankohtina ja yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa. Järjestöjen rooli digituen antajana ja ikäihmisten kohtaamispaikkatoiminnan järjestämisessä korostuu ja kaupungin tulee aktiivisesti pyrkiä tukemana järjestöjen kohtaamispaikkatyötä.

Pitäjien palvelupisteitä koskevan kyselyn vastauksissa toivottiin sähköisen asiointin kehittämistä, sillä osalle työikäisistä palvelupisteen aukioloajat eivät ole mahdollistaneet asiointia. Sähköisen asiointin kehittäminen helpottaa digitaitoisten työikäisten asiointia, kun palvelu ei ole enää ajasta ja paikasta riippuvaista. Samalla resurssia vapautuu ikäihmisten henkilökohtaisen tuen antamiseen.

Asiakaspalvelupisteiden säästötavoite osallisuus- ja vetovoimalautakunnan toimintaan kohdistuvana sopeutustoimena on merkittävä osa lautakunnan kokonaissäästötavoitetta. Palvelupisteiden toiminnan uudelleenjärjestelyllä ja sopeuttamisella on merkittäviä vaikutuksia palvelupisteiden toiminnan järjestämisen tapoihin sekä henkilökuntaan.

2. Kohtaamispaikat: Tuupovaaran nuorisotalon tilasta luovutaan, säästöehdotus 35 000 euroa

Tuupovaaran nuorisotalon tilan hallinta siirtyi nuorisopalveluista osallisuus- ja vetovoimapalveluihin vuoden 2024 alusta. Nuorisotalossa toimii lasten ja nuorten ryhmiä, eläkeläisryhmiä, kansalaisopisto ja kyläyhteisön eri-ikäisiä toimijoita. Nuorisotalon alakerran käyttöaste on ollut vuonna 2023 23 % (klo 9–21) ja nuorisotalon salin käyttöaste 30 % (klo 9–21).

Tuupovaaran nuorisotalosta luopuminen tarkoittaa, että siellä olleet toiminnot järjestetään jatkossa muissa Tuupovaarassa olevissa tiloissa, kuten liikuntahallilla tai Ullakolla. Tätä varten Ullakon saavutettavuutta ja esteettömyyttä tulee parantaa rakentamalla luiska. Nuorisotalon kunto on heikko ja käyttöikänsä päässä. Talon käytön jatkaminen tulisi vaatimaan mittavat remontit.

Nuorisotalon tilat ovat eläkeläisryhmille maksuttomat, jota muut kaupungin hallinnoimat tilat eivät välttämättä ole. Palveluiden saatavuus voi siten eläkeläisryhmillä heikentyä.

3. Kaupungin edustustilat: Luovutaan Vainoniemen huvilasta ja saunasta, säästöehdotus 40 000 euroa, lisäksi kertaluontoinen myyntitulo

Viestintä- ja tapahtumapalvelut hallinnoivat ja vuokraavat kulttuurihistoriallisesti arvokasta Vainoniemen huvilaa ja saunaa eri tilaisuuksia varten. Vainoniemen huvilaa ja saunaa voi avoimesti vuokrata kuka tahansa yksityishenkilö, yritys tai yhdistys. Kaupungin oma käyttö on ollut vähäistä. Vainoniemen huvilan ja saunan

vuokrahinnastosta on päätetty vuosittain osallisuus- ja vetovoimalautakunnassa ja vuokrahinnoittelussa on pyritty huomioimaan markkinavuokrataso.

Vainoniemen huvilan ja saunan myynnillä ei ole suoria vaikutuksia kuntalaisiin. Markkinoilla on tarjolla runsaasti erilaisia juhlatiloja, joita myös kaupunki voi käyttää maksua vastaan omissa tilaisuuksissa. Vainoniemen huvilan sekä saunan mynnistä kaupunki saa kertaluontoisen myyntivoiton, joka tuo positiivisen vaikutuksen sopeutusohjelman toteutukseen. Vainoniemen huvilan ja saunan myynti voi myös mahdollistaa uuden palveluliiketoiminnan syntyä.

Hallintosäännön ja talousarvion mukaisesti kiinteän omaisuuden mynnistä, ostamisesta ja vaihtamisesta päättää kaupunginhallitus.

4. Avustusten tason madaltaminen: Asukasosallisuuden avustusten ja pientapahtumatukien tason madaltaminen 10 %:lla vuosina 2025 ja 2026, säästöehdotus 47 595 euroa

Kaupunki avustaa vuosittain asukasosallisuutta edistävää toimintaa 169 000 eurolla ja pientapahtumia 81 500 eurolla. Avustusten yhteenlaskettu summa on ollut vuosittain yhteensä 250 500 euroa. Sopeutuksen ehdotuksessa osallisuus- ja vetovoimalautakunnan alaisten avustusten yhteismäärä olisi 225 450 euroa vuonna 2025 ja 202 905 euroa vuonna 2026. Avustustason madaltaminen osallisuus- ja vetovoimalautakunnan toimintaan kohdistuvana sopeutustoimena on merkittävä osa lautakunnan kokonaissäästötoimetta. Avustuksien madaltamisella on taloudellisia vaikutuksia tuen saajiin sekä toimintaan.

Avustusten saajia ovat ensisijaisesti Joensuussa toimivat yhdistykset. Välillisesti avustustason leikkaaminen kohdistuu yhdistysten toiminnan piirissä oleviin eri ihmisryhmiin ja tapahtumissa kävijöihin. Avustusten saajat joutuvat mahdollisesti supistamaan toimintaansa tai etsimään toimintaansa muita rahoituskanavia. Mielekkäät vapaa-ajanviettotavat saattavat vähentyä, mikä voi vaikuttaa heikentävästi asukkaiden hyvinvointiin.

Pientapahtumatukien ja asukasosallisuuden pienavustusten saajina on voinut olla yrityksiä, joiden kanssa tapahtumakumppanuudesta on sovittu tapahtumakohtaisesti. Asukasosallisuuden pienavustusten tason laskeminen voi vähentää yritysten uusia asukasosallisuutta edistäviä kokeiluja pitäjissä. Pientapahtumatukien tason laskeminen voi vähentää yritysten järjestämien tapahtumien määrää ja näin ollen vähentää kaupungin vastikkeellista näkyvyyttä.

Yhdistykset yhdessä Joensuussa -hankkeessa selvitetään vuoden 2024 aikana kaupungin tilojen käyttömahdollisuuksien lisäämistä yhdistysten käyttöön. Yhdessä Tilakeskuksen ja tietohallinnon kanssa on jo kartoitettu kohteet, jotka voidaan avata käyttöön heti kun tekniset seikat on varmistettu ja säännöt tilojen käytöstä sovittu tilojen hallinnoijan kanssa. Kaupungin tilojen joustava käyttö edistää yhdistysten toimintamahdollisuuksia.

5. Tapahtumakaluston vuokraus: Vuokraamisesta luovutaan, säästöehdotus 12 000 euroa

Vaikuttaa myös tarvittavan varastotilan määrään

Viestintä- ja tapahtumapalvelut omistavat tapahtumakalustoa, jota kaupungille on hankittu vuosien saatossa. Tapahtumakaluston vuokrausta on toteutettu yhdessä Joensuun kaupunkikeskustayhdistys ry:n omistaman Joensuun Virta Oy:n kanssa. Kalusto inventoidaan vuosittain ja vuokrattavasta kalustosta on päätetty vuosittain erillisellä viranhaltijapäätöksellä. Vuokrauksen määrä on vähentynyt ja toisaalta yksityisillä markkinoilla vuokrataan tapahtumien järjestämiseen liittyvää kalustoa. Näin ollen kaupungin ei ole järkevää harjoittaa kalustovuokrausta. Tapahtumakaluston vuokraamisesta luopumisella tai vähentämisellä ei ole merkittäviä vaikutuksia alueen tapahtumajärjestäjiin tai tapahtuma-alaan.

Vuoden 2023 ja 2024 aikana on jo luovuttu osasta tapahtumakalustoa ja näin on vähennetty tapahtumakaluston vuokrausta. Luopumisen yhteydessä on myös

irtisanottu tapahtumapalveluiden hallinnassa olevia varastotiloja osoitteessa Jynkântie 3. Kaikilla näillä toimilla on sopeutettu ennakolta taloutta.

Hallintosäännön ja talousarvion mukaisesti irtaimen omaisuuden luovuttamisesta tai poistamisesta sekä tavaroiden ja palveluiden hankkimisesta tai myymisestä päätetään viranhaltijapäätöksellä.

Valmistelijat: aluekoordinaattori, markkinointijohtaja, hyvinvointi- ja osallisuuspäällikkö

Hyvinvointi- ja osallisuuspäällikön ja markkinointijohtajan päätösehdotus:
Osallisuus- ja vetovoimalautakunta päättää

antaa edellä esitetyn lausuntonaan kaupunginhallitukselle.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti lisäyksellä kohtaan 1., että lautakunta pitää tärkeänä, että kunta on jatkossakin läsnä ja mahdollistaa esteettömät ja saavutettavat palvelut pitäjissä,

lisäyksellä kohtaan 4., että lautakunta esittää vakavan huolen järjestöjen toimintaedellytysten säilymisestä jatkossa ottaen huomioon mm. STEA:n avustustason alenemisen. Lautakunta suosittelee kaupunkia etsimään keinoja järjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseksi. Viittaamme kaupunginvaltuuston 2023 talousarviopäätökseen 11.12.2023 § 128.